

Трактор ва транспорт воситаларининг эксплуатацион сифатлари ва хусусиятлари, асосий кўрсаткичлар ва ўлчовлар

Режа:

1. Тракторлардан фойдаланиш сифатлари.
2. Тракторлардан фойдаланиш сифатлари ва хусусиятлари.

Трактор ва автомобилларни рационал ишлатишда қуйидаги талабларга риоя қилиниши шарт:

1. Ишлатилаётган машиналар маълум фойдаланиш сифатлар ва хусусиятларга эга бўлиши керак, шу жумладан: самарадорлик, турғунлик, равонлик, ўтувчанлик, хизмат курсатишга қулайлик, ишончлилиқ ва ҳоказолар.

2. Иш жараёнига қараб машинага тиркаладиган қишлоқ хўжалиқ машиналарини қисқа вақтда улаш ва ажратиш учун мосламалар мавжудлиги.

□ **Тракторларни фойдаланиш сифатлари асосий уч гуруҳга бўлинади:**

□ Тракторни иш шароитида маълум технологик талабларга мосланувчанлиги ёки **технологик (агротехнологик) сифатлар**.

□ Агрегатни (трактор + ҚХМ) иш унумини ва самарали ишлашини аниқловчи сифатлар (**техник –иқтисодий сифатлар**).

□ Ҳайдовчига қулай иш шароити ва хавфсизлигини таъминлаш сифатлари (**умумий техник сифатлар**).

Хусусият – машинани бирон бир томонини бошқа машинани шу томони билан ўзаро таққослаганида аниқланган кўрсаткичини таснифлайди.

Сифат – машиналарни умумий (бир нечта) хусусиятларини бир – биридан фарқланишини таснифлайди.

Машинани бир сифати, бир неча хусусиятларга боғлиқ бўлиши мумкин.

Агротехник сифатлар – трактор ва автомобилларни асосан ўтувчанлик ва бошқарувчанлигини аниқловчи қатор хусусиятлардан иборат. Ўтувчанлик сифатини аниқлашда бир неча хусусиятлардан фойдаланилади шу жумладан тупроққа таъсир қиладиган босим, етакчи ғилдираклар ёки занжир тасмани шатаксираши, агротехник ва йўл оралиқ масофа, юриткичларни тури ва конструктив омиллар, машиналарни габарит ўлчамлари эътиборга олинади.

Техник иқтисодий сифатлар

бажарилган ишни таннарихидан аниқланиб қуйидаги кўрсаткичлардан иборат бўлади: ёқилғи – мойлаш материаллар сарфи, ҳайдовчини иш ҳақи, машиналарга ТХК ва таъмирлашга сарфланган маблағ ва бошқ.

Умумий техник сифатлар асосан ҳайдовчини ишлашига ва машинани ТХК қулайлигига, санитар –гигиена ҳамда хавфсизлик шартларини таъминлашга қаратилган. Маълумки трактор осма ёки тиркама қуроллар билан ишлаганида унинг иш унуми ишлов бериш кенглигига ва агрегатнинг ўрта ишчи тезлигига боғлиқ. Ундан ташқари агрегатни иш унумига ҳайдовчини толиққанлиги ҳам таъсир қилади, бу кўрсаткич эса тракторни ва ўриндикни рессорланганлигига, ҳайдовчини атроф муҳитдаги газ, шовқин ва чангдан муҳофазалангигига боғлиқ бўлади.

Автомобилни иш унуми ташилаётган юк массасига ёки йўловчилар сони ҳамда ўртача ҳаракатланиш тезлиги билан белгиланади. Автомобилни иш унумини интеграл кўрсаткичи сифатида автомобил –транспорт билан ташиш таннархи қабул қилинади.

Трактор ва автомобилларни фойдаланиш сифатлари ва хусусиятлари ҳамда уларни ўлчагичлари

<h2 style="color: red;">Иш унуми</h2>	Машинани энергияга тўйинганлиги	Двигател қувватини машина массасига нисбати, $\Theta = N_{дв}/m$
	Тортиш -тишлашиш	Тишлашиш - ϕ , юмалашга қаршилик қилувчи $-f$, шатаксираш $-\delta$ коэффициентлари ва юриш қисмини ФИК - $\eta_{ю.к}$
	Бошқарувчанлик	Бурилиш радиуси $-R$; машинани асосий бошқариш механизмларини автоматлаштириш даражаси
	Турғунлик	Бўйлама ва кўндаланг чекланган бурчаклар $-\alpha_{lim}$, бурилишдаги критик ҳаракат тезлиги
	Шифов -тормозлаш	Тезланиш ёки секинланиш $-j$, шифов ёки тормозланишда босиб ўтилган йўл $-S$ ва вақт $-t$.
	Ишончлилик	Белгиланган вақт ичида бажарилган иш жараёнида носозликлар сони
	Таъмирлашга яроқлилиги ва қулайлилиги	Техник хизмат кўрсатиш (ТХК) даврийлилиги, машина тизимларини назорат қилиш нуқта сонлари; диагностика (ташхис) ва сақлаш
	Эргономик	Шовқин, кабина ичидаги газланиш ва чангланиш кўрсаткичлари; бошқариш органларини қулайлиги ва енгиллиги.

**Ёқилғи
тежамкорлиги**

Двигателни
ёқилғи
тежамкорлиги

Двигателни солиштирма
ёқилғи сарфи, яъни қувват
бирлигини бир соатда сарф
қилган ёқилғини граммдаги
миқдори - g_e

Машина шаклини
суюрлиги,
йўлнинг ҳолати
ва бошқалар.

масофага сарф қилинган
ёқилғи миқдори.

Эргономик,
Бошқарувчанлик
Тортиш -
тишлашиш

Юқорида изоҳ берилган

Ўтувчанлик

	Тортиш –тишлашиш	Юқорида изохланган
	Таянч	Юриш қисмини тупроққа босими
	Агроэкологик	Тупроқнинг зичланиши, ер билан машина орасидаги масофа ва бошқ.
	Конструктив –йўл	Ер билан машина орасидаги масофа
	Бурилувчанлик	Бурилиш радиуси, тупроқ юзасини шикастланиш даражаси ва бошқ.

Эътиборингиз учун раҳмат